

HIÁNYOSSÁGAINK A SZAKMUNKÁSOK MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁSÁBAN

Vég Lászlóné

A Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottsága 1960 tavaszán foglalkozott a műszaki propaganda helyzetével. Határozatában megállapította, hogy az állami és gazdasági, valamint társadalmi szervek tevékenysége - a műszaki propaganda és ismeretterjesztő munka terén - méretében, tartalmában, s főleg színvonalában elmaradt az ipar fejlődésének üteme mögött. Felhívta a figyelmet arra, hogy "nemcsak új gépek, modernebb technológia, hanem olyan magasabb képesítésű dolgozók is szükségesek, akik képesek az új gépeket kezelni, akik segíteni tudnak a fejlesztés gyorsításában."

Ennek ellenére még kell állapítani, hogy eredményeink ezen a téren még mindig nem kielégítőek. A munkásoknak szóló műszaki tájékoztató szolgálatot, érdeklődésük felkeltését nem szerveztük meg kellően. Műszaki könyvtárosaink főleg a vállalati profilnak megfelelő műszaki tudományos ismereteket tartalmazó dokumentumokat gyűjtik és dolgozzák fel, s erről adnak több-kevesebb tájékoztatást a műszaki dolgozók számára, amit az évi statisztikák is igazolnak.

905 vállalatban	1960	1961
a/ műszaki dolgozók száma,	104 105	106 332
ebből rendszeres olvasó	53 931	60 061
%-ban	51,80	56,48
b/ fizikai dolgozók száma	707 772	789 076
ebből rendszeres olvasó	22 151	25 274
%-ban	3,14	3,20

De amit a statisztika másik része a fizikai dolgozók arányáról kimutat, az egyáltalán nem megnyugtató, - az e téren mutatkozó hiányosság felszámolása nem halasztható tovább. Ehhez kíván e cikk segítséget nyújtani műszaki könyvtáraink dolgozóinak néhány jó módszer

meghonosítása érdekében. Ha ezek egyikét-másikat - körülményeinknek megfelelően - munkánkban felhasználjuk, akkor lényegesen javíthatjuk a munkások műszaki tájékoztatását.

Először nézzünk néhány bevált külföldi példát. A Szófia-i Városi Könyvtár módszertani előadója szerint jó eredményeket hozott a műhelyi és munkásszállási mozgó könyvtárak meghonosítása, továbbá a műszaki könyvek és folyóiratok cikkeinek közös olvasása. Az olvasó konferenciákra arra a szakirodalomra hívják fel a figyelmet, amely szoros kapcsolatban áll az üzem termelésével, esetleg annak "szűk keresztmetszetével". Ezeket a formákat a munkások is szívesen fogadták. Az egyik bolgár üzemben olvasói-konferenciát tartottak a könyv szerzőjének jelenlétében, akivel a művezetők és munkások több termelési folyamatot vitattak meg. Ebben az üzemben a könyvtáros aktivistái negyedévenként beszámolnak a kiadott könyvekről és a beíratkozott olvasókról, az eredményeket pedig az üzemi könyvtár naplójába is bejegyzik.

A "Csitatel'" c. csehszlovák lap rámutat arra, hogy a könyvtárak nem érhetik be a műszaki irodalomnak és a műszaki újdonságoknak csupán elméleti szempontból való feldolgozásával, hanem arról is kell gondoskodniuk, hogy megismertessék azt a termelésben dolgozókkal. A könyvtárosoknak a helyi szakszervezettel, a tudományos egyesüléssel szorosan együttműködve, kezdeményezőleg kell résztvenniük a műszaki propagandában. Maguk is ismerkedjenek meg az üzem szervezésével, problematikájával, vegyenek részt a termelési értekezleteken, látogassák rendszeresen az egyes munkahelyeket és legyenek gyakran a dolgozók között; ismerjék meg egyénileg és kollektívan vállalt kötelezettségeiket. A műszaki újdonságokra hívják fel a figyelmet. Ennek érdekében a könyvtárszolgálat széleskörű szóbeli és szemléltető eszközökkel történő propagálására van szükség. A szakirodalmi dokumentumok felhasználásával kapcsolatban az egyéni konzultáció is célravezető lehet.

Az NDK egyik hajógyárában például az üzemben belül működő információs szervek ún. "szocialista munkaközösségeket" hoztak létre. A "munkaközösségekben" a hajógyár számos, a termelésben közvetlenül résztvevő dolgozója tevékenykedik: művezetők, technológusok, mérnökök és gazdasági szakemberek. Beszámolóik tájékoztatást adnak a munka folyamán elért számottevő műszaki, vagy technológiai haladásról. Ezek a záróbeszámolóik sok értékes segítséget nyújtanak mindazoknak a szakembereknek, akik hasonló problémák megoldásával foglalkoznak. A Szovjetunió Harkovi Népgazdasági Tanácsa Központi Műszaki Könyvtára feladatul tűzte ki, hogy segítséget nyújt az üzemi könyvtáraknak a kommunista brigádokkal folytatandó együttműködés megszervezésében. Ebből a célból számos szakmai tanácskozást és csoportos értekezletet tartott. A műszaki könyvtárosoknak módszertani és bibliográfiai útmutatást adtak a brigádok megsegítésére. A műszaki irodalom propagálásának valamennyi hatékony módszerét felhasználták, mint: könyvtári plakátok, nyilvános irodalmi bemutatók, szabadpolcos kölcsönzés, kiállítás stb. A Harkovi Traktorgyár műszaki könyvtárában például a kommunista brigádok tagjainak olvasó-lapját külön jelzéssel látják el, ami lehetőséget nyújt igényeik külön tanulmányozására. Megszer-

vezték a kommunista brigádok segítésére szolgáló sarkot, ahol plakát figyelmeztet: "Olvasásra ajánljuk". A plakátokra zsebeket készítettek, amibe új katalóguskártyákat helyeznek, ráírva az adott szakmára vonatkozó "ajánlott irodalmat". Másol a kommunista munkabrigádoknak külön tájékoztató jegyzéket küldenek, amelyen feltüntetik a brigádokat érdeklő témákra érkezett szakirodalmat. A leningrádi Izsóki Gyár műszaki könyvtára rendszeresen figyelemmel kíséri azokat a gyári rendelkezéseket, amelyek a technológiai folyamat módosításával, új munkamódszerek bevezetésével, a meglévő gépi berendezések korszerűsítésével és más fontos műszaki változással kapcsolatosak, és az ezekre vonatkozó szakirodalomról külön tájékoztatást ad.

A baráti országok itt felsorolt példái hasznos tapasztalatot jelenthetnek számunkra. Igazolják, hogy külföldön mennyire komolyan veszik a munkások műszaki tájékoztatását. Mi sem maradhatunk le tehát ezen a téren. Kezdeti eredmények nálunk is vannak, sajnos akad azonban más hazai tapasztalat is. A munkások tájékoztatásáról például az egyik könyvtáros kijelentette: "az üzem dolgozóinak nagy része analfabéta, nem lehet velük foglalkozni". Az ilyen műszaki könyvtáros már eleve lebecsüli a dolgozókat, s egyáltalán nem is foglalkozik azal, hogy számukra műszaki tájékoztatást adjon.

Szerencsére a műszaki könyvtárosok többsége nem így gondolkodik, ennek bizonyítására akad néhány jó példa is. A Budapesti Mezőgazdasági Gépgyár műszaki könyvtárosa a dolgozók között rendszeresen végez műszaki propaganda munkát. Minden szocialista brigáddal szerződést kötött; így a brigádtagok rendszeresen felkeresik a műszaki és szakszervezeti könyvtárat. Az ipari tanulókat - a könyvtáros javaslatára - a munkaügyi osztály a könyvtárba irányítja, hogy megismerkedjenek a szakirodalommal.

A Danuvia Szerszámgépgyárban a szocialista brigádtagokat a műszaki könyvtáros meglátogatja, felmerülő igényüket feljegyzi és kielégíti. Az üzemben megjelent évi ujitási feladattervben megjelölt gyártmányfejlesztés és gyártásfejlesztés témaköreinek megfelelően műszaki könyveket javasol tanulmányozásra az üzemvezetőknek, brigádvezetőknek, ujitóknak stb. A szakmunkás olvasók száma a műszaki könyvtári propaganda hatására megnövekedett. A dolgozók szakmai fejlődését minden rendelkezésre álló eszközzel segítik. Az üzem az újonnan felvett, szakismeret nélküli dolgozókat 8 napi próbaidőre oktatóműhelyben képezik, ahol a szerszámgépek ismeretét, a gépek elemi szabályait, használatát sajátítják el, az oktatási felelős pedig megismerteti őket számos tanulási lehetőséggel. A műszaki könyvtárosa itt igen komoly feladat hárul a különféle igények kielégítése, a dolgozók szakirodalommal való ellátása terén.

A Láng Gépgyárban a műszaki könyvtáros az ipari tanulók vizsgamunkáiból összeállított kiállításon 52 db főleg fizikai dolgozók számára írt könyvet, és néhány magyar és szovjet folyóiratot helyezett el. A szokástól eltérően, nem külön ívegszekrényben, hanem a kiállított vizsgadarabok mellett, a megfelelő témájú szakkönyvek voltak kirakva. Az elgondolás helyesnek bizonyult. A könyvek iránt olyan élnék érdeklődés nyilvánult meg, hogy néhány - a fizikai dolgozók szá-

mára irt - technológiai tárgyú műből újabb példányokat kellett megrendelniük.

A DIMÁVAG-ban minden brigádszerződésben az a pont is szerepel, hogy a tagoknak a vállalt feladatok minél eredményesebb teljesítése érdekében, szakmailag is képezniük kell magukat. A szocialista brigádtagokat a szakszervezeti versenybizottság és a műszaki könyvtáros az ehhez szükséges műszaki könyvekkel is ellátja. Műszaki irodalmat népszerűsítő plakátokat is készítettek. A műszaki könyvtárban 1961-ben 101 fizikai dolgozó olvasott; ez a szám 1962 év első negyedére már 35 %-kal emelkedett.

Pigyelemreméltó a Klement Gottwald Villamossági Gyár műszaki könyvtárának kezdeményezése is. Itt a "Szocialista brigádok Szakbizottságát" hozták létre, amely kiváló mérnökökből és technikusokból áll. Ezek egy-egy fontos műszaki-fejlesztési témánál kapcsolatba lépnek egy-egy szocialista brigáddal és kiválasztják a brigád számára a könyvtár által ajánlott szakirodalmat. A KGM Műszaki Tájékoztató és Propaganda Intézet és a Gépipari Technológiai Intézet által kiadott "Gépipari Technológiai Tájékoztató"-t is felhasználták a szocialista brigádok szakirodalommal való ellátására.

A Wilhelm Pieck Vagon- és Gépgyár műszaki könyvtára is állandóan megvásárolja és eljuttatja a közép- és alsókáderek részére irt szakkönyveket és brosúrákat a szocialista brigádokhoz. Itt a szakszervezeti központi könyvtár a letétbe adott műszaki irodalommal is segítséget nyújt. De ezen túl az egyes szocialista brigádokkal közvetlenül is felvették a kapcsolatot. A jó műszaki propaganda hatására az üzemben az 1962. év első negyedében a szakmunkásoknak és segédmunkásoknak kikölcsönzött könyvek száma az 1961. év hasonló időszakához képest 10 %-kal emelkedett.

Az Egyesült Izzóban a Munkásakadémia előadásai alkalmával, az előadás színhelyén, a tárgykörnek megfelelően a legújabb könyvekből és folyóiratokból kiállítást rendeztek. A negyedévenként megjelenő "Új könyvek jegyzékét" a munkás-olvasóknak is megküldik. A Csepel Autógyár műszaki könyvtárosa vállalta, hogy a szocialista brigádtagokat ellátja szakirodalommal. Ezenkívül "Dokumentációs Brigád"-ot alakítottak szakkönyvtárosokból, dokumentációs mérnökökből és fordítókól, az információs munka megjavítására.

Meg kell mondani, hogy az itt felsorolt példák ma még nem általánosak, de mégis biztatóak. Utalnak arra, hogy milyen gazdag és változatos lehet, milyen jól igazodhat szinte valamennyi vállalat sajátosságaihoz a lelkiismeretesen végzett műszaki propaganda. A KGM Alközpont a Párt 1960. évi a "Munkások között végzendő műszaki propagandáról" szóló határozatának végrehajtását ellenőrizve, 1962-ben 36 vállalatnál felmérte a szocialista brigádok és szakmunkások tájékoztatása terén végzett munkát. Kérdőívet is bocsátott ki a műszaki könyvtárosok számára. A beérkezett válaszok alapján megállapítottuk, hogy a könyvtárosok tekintélyes része egyáltalán nem, vagy alig foglalkozik a munkások műszaki tájékoztatásával.

A közelmúltban jelent meg a kohó- és gépipari miniszter 62.100/1962.sz. utasítása, a "KGM műszaki propaganda szolgálat szervezete és e szervek feladatai" címen. A rendelet értelmében létrejönnek majd a vállalati műszaki tájékoztató irodák, amelyek a tájékoztatás komplex módszereit fogják alkalmazni. Ezek feladata lesz az is, hogy differenciáltan, tehát nemcsak a műszaki szakemberek, hanem a segéd-munkások számára is adjanak rendszeresen olyan műszaki tájékoztatást, amely segíti szakmai tudásuk bővítését, fejlődését, a munka jobb megszervezését és a műszaki kultúra általános színvonalának emelését az üzemben belül.

A vállalati tájékoztató irodák irányítását is a KGM Műszaki Tá-
jékoztató és Propaganda Intézet látja el. Az Intézet szakkönyvtára
pedig szakmailag irányítja és összehangolja, valamint ellenőrzi a
KGM-hez tartozó vállalatok és intézetek műszaki könyvtárainak munká-
ját.

Az ebben a cikkben ismertetett, részben a baráti országokból, részben hazai üzemekből származó számos műszaki tájékoztatási tapasztalat összegyűjtésének célja az volt, hogy ráirányítsuk műszaki könyvtárosaink figyelmét erre a munkára és rámutassunk a - kezdeti eredmények mellett - fellelhető hiányosságokra, s hogy jó példákön keresztül gyakorlati segítséget nyújtsunk a műszaki tájékoztató munka megjavításához. Üzemi dolgozóink - főleg a szocialista brigádok - gyorsan növekvő igényei, sürgetően vetik fel ma már ezt a kérdést. S végül - de nem utolsósorban - vállalati műszaki könyvtárosainkra is komoly kötelezettség hárul a gépiparról szóló párthatározat végrehajtása során, amelyet - minden bizonnyal - valamennyien becsülettel kívánunk teljesíteni.

. . .

Irodalom:

BALÁZS S. - SZABOLCSKA F.: A műszaki termelési könyvtári hálózat fejlődése 1961-ben. - Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója, 1962. 3.sz. 1-8.p.

Műszaki tájékoztató szolgálat a vállalatban. Szerk. GYÖRE Pál Bp. 1961. OMKDK 89 p.

/Az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ módszertani kiadványsorozata 1961. 2./

GEORGIEV, G.: Vigyük közelebb a műszaki könyveket a munkásokhoz. - Bibliotekar' /Szófia/, 1960. 8/9. 23-25.p.

HAJDUSEK, J.: Szélesítsük ki az üzemi szakkönyvtárak által a szocialista munkabrigádoknak nyújtott segítséget. - Citatel', 1960. 3.sz. 126-127.p.

MANECKE, H.J.: Együttműködés az üzemben kialakított szocialista munkaközösségek és az üzemben belül működő információs szerv között. - Dokumentation, 7.k. 5.sz. 1960. 132-134.p.

MANEKO, H.J.: Együttműködés az üzemben kialakított szocialista munkaközösségek és az üzemen belül működő információs szerv között.- Dokumentation, 7.k. 5.sz. 1960. 132-134.p.

KOVESNIKOVA, V.: Műszaki könyvet minden munkás kezébe.- Bibliotekar' Moskva, 1960.7.sz. 1-3.p.

Az új technika irodalmának propagandája, a műszaki könyvtárak legfontosabb feladatai.- Tehnicseszkie Biblioteki SzSzSzR, 1961. 2.sz. 3-8.p.

.. 0 ..

ВЕТ ЛАСЛОНЕ: Недостатки технической информации для квалифицированных рабочих.

Статья занимается вопросами важности организации технической информации для обслуживания квалифицированных рабочих. Несмотря на то, что статистические данные указывают на развитие в этом отношении, результаты однако еще неудовлетворительные.

а/Количество технических трудящихся, из которых систематически читают в %

1960
104.105
53.931
51.80

1961
106.332
60.061
56.48

б/Количество физических рабочих из которых систематически читают в %

707.772
22.151
3.14

789.076
25.274
3.20

Статья приводит несколько проверенных опытом иностранных примеров, как из болгарских, чехословацких, немецких и советских библиотек. Кроме того статья знакомит нас с приобретенным опытом в области технической информации на отечественных предприятиях: /машиностроительный завод для сельско-хозяйственных оборудований, ДИМБАГ, машиностроительный завод им. ЛАНГ, электро-технический завод, ДАНУВЯ/ Она обращает внимание на недостатки, приводя хорошие примеры, оказывает помощь техническим библиотекарям. Статья предупреждает нас, что всё возрастающие потребности в повышении квалификации заводских трудящихся в связи с этим неотлагательно возникает вопрос необходимости многосторонней организации технической информации, не только в области металлургии и машиностроения, но и во всех областях народного хозяйства.